

Коваленко Л. П.

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»,

доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРИНЦИПИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Принципи інформаційного права – це основні початкові положення і ідеї, що визначають суть і зміст галузі інформаційного права, що додає системний характер її нормам і інститутам і дозволяє говорити про цілісність механізму правового регулювання інформаційних відносин в суспільстві.

Всі принципи інформаційного права можна поділити на загальні і спеціальні (Основи інформаційного права України: Навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко та ін.; За ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калужного та П. В. Мельника. – К.: Знання, 2004. – 274 с.).

До загальних принципів слід віднести основоположні положення і ідеї, які поширюють свою дію на всю сукупність відносин, що складаються в інформаційній сфері. Це принципи: законності; свободи доступу до інформації; вільного виразу думок і переконань; забезпечення інформаційної безпеки; рівності громадян перед законом; захисту авторських прав.

До спеціальних принципів належать основні положення і ідеї, що визначають суть і зміст окремих предметних областей інформаційного права, його правових інститутів.

Наприклад, основними ідеями і правилами при користуванні мережею Інтернет є: принцип єдиного глобального характеру мережі; принцип права приватного життя; принцип точного дотримання правил користування мережею; принцип недоторканності приватної власності на інформацію і дотримання норм авторського права; принцип доступності до інформації, який включає право кожного суб'єкта суспільства мати доступ до інформаційних технологій і будь-якої необхідної для нього інформації, дозволеної для доступу, у будь-який час і в будь-якому місці.

Свої власні специфічні принципи мають і решта інститутів інформаційного права (інститут доступу до інформації, інститут державної таємниці і т. д.).

Інформаційне право має свої власні інститути (інститут масової інформації, інститут документованої інформації, інститути інформації обмеженого доступу) (Інформаційне право (основи теорії і практики) [Текст]: монографія / В. С. Цимбалюк; НДЦ правової інформатики Акад. прав, наук України. – К.: «Освіта України», 2010. – 388 с.).

Не дослідженим на даний момент залишається питання класифікації принципів інформаційного права. В самому загальному визначенні класифікація – систематичний розподіл і упорядкування понять та предметів. Це явище розуміють як: а) особливий випадок застосування логічної опе-

рації розподілу об'єму поняття, який представляє собою певну сукушність ділень ; б) спосіб, який дозволяє надати певним об'єктам статус узагальненого за якою-небудь вибраною властивістю (підставою) класифікації ; в) розподіл об'єктів (явищ), які вивчаються якою-небудь наукою, за класами (групами) відповідно певним ознакам, які властиві одним об'єктам та відсутні у інших.

На нашу думку слід розглядати класифікацію з точки зору отримання результату. Класифікація як результат – це система знань, поняття якої мають значення упорядкованих класів, за якими здійснено поділ об'єктів конкретної предметної галузі на підставі їх єдності за певними властивостями . На нашу думку класифікація має 3 чітко визначені структурні елементи: а) сукупність встановлених груп подібних об'єктів; б) підстави, за якими об'єкти об'єднуються в групи; в) принцип або закон, згідно з яким всі групи з'єднуються, організовуються в єдину систему. На даний момент проблема класифікації принципів інформаційного права є досить актуальною. Серед українських вчених відповідне дослідження пов'язане з іменами знаних інформаційників: В. С. Цимбалюка, В. Д. Гавловського, В. В. Гриценка, Р. А. Калюжного, М. Я. Швеця та ін. Класифікація принципів інформаційного права дозволяє дослідити окремі з них, виявити їх переваги й недоліки, розробити практичні рекомендації або пропозиції удосконалення змісту окремих принципів. Виникає питання: який критерій слід покласти в основу систематизації принципів інформаційного права? На нашу думку, в основу класифікації треба покласти: а) сферу застосування; б) характер нормативних актів, в яких вони закріплені; в) пріоритет інтересів.

Розглянемо кожну з класифікацій. Залежно від сфери застосування, у нормативно-правових актах інформаційного права загальновизнаною є класифікація принципів на загальноправові, міжгалузеві та галузеві. Цей підхід ґрунтується на виявленні істотних взаємозв'язків різних груп принципів через діалектику співвідношення таких філософських категорій, як «загальне» і «окреме». Суть цих взаємозв'язків у тому, що загальне існує через окреме, але повністю не поглинає його, оскільки окреме має у своєму змісті не тільки загальні, але й особливі риси (Антопольский А. А. Информационное общество: правовые вопросы социальных и демократических процессов в условиях использования информационных технологий (Ежегодный теоретический семинар) / А. А. Антопольский, М. В. Демьянец // Государство и право. – 2011. – № 8 (август). – С. 111-121.). Виходячи з цього, систему принципів інформаційного права, можемо назвати трирівневим утворенням, що включає: загальноправові, міжгалузеві й галузеві принципи. До загальноправових відносять принципи: право громадян на інформацію; справедливості, гуманізму та інші. Вони є абстракцією, яка конкретизується у міжгалузевих і галузевих принципах. Міжгалузеві принципи: гласності; національної мови, вирішення правових спорів; вер-

ховенство закону; безпосередність; презумпція невинуватості та інші. Галузеві принципи – це вільного доступу до інформації, повности обробки й оперативності надання інформації та інші. Загальноправові принципи є фундаментом, відповідно до якого повинні бути визначені міжгалузеві і галузеві принципи, що відображають особливості інформаційного права як певної галузі права. На даний момент відбувається реформування українського законодавства відповідно до європейських стандартів, де людина, її права і свободи визнаються найвищою соціальною цінністю. Ця позиція чітко втілюється у системі загальноправових принципів. У зв'язку з цим нами вже була висловлена пропозиція щодо необхідності визначеності змісту та нормативного закріплення таких загальноправових принципів як справедливість та гуманізм, які є морально-правовими категоріями та найкращим чином відображають напрям розвитку інформаційної діяльності сьогодення.

Ткаля О. В.

*ВСП «Миколаївський інститут права» Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук*

ПРИНЦИП ГУМАНІЗМУ

В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИХ ВІДНОСИНАХ

Під гуманізацією (гуманізмом) в науковій літературі розуміють – з лат. *humanus* – людський, людяний – один з принципів права в демократичній державі, за яким визнається цінність людини як особистості, її право на вільний розвиток і виявлення своїх здібностей, утвердження пріоритету блага людини як критерію оцінки суспільних відносин. У цьому розумінні право як регулятор суспільних відносин повинно бути загальною мірою свободи, рівності та справедливості, що реалізуються у правових нормах та практиці їх застосування.

Дослідження гуманізму, як загально-соціального, основоположного і загальноприйнятого принципу правотворення у справах про притягнення до адміністративної відповідальності, обумовлене його не визначеністю в адміністративно-деліктному законодавстві. Гуманістичний підхід до провадження у адміністративно-деліктному праві виражений безпосередньо в матеріальних та процесуальних нормах закону, але такий підхід слідує також із засад суспільного співіснування. Принцип гуманізму безпосередньо не виписаний в Кодексі України про адміністративні правопорушення, але він впливає зі змісту норм, якими регулюється провадження.

Дослідження процесу гуманізації саме адміністративно-деліктного законодавства на сьогодні не викликало великого резонансу серед вчених-юристів, а це, у свою чергу, має свій негативний вплив на всю право-